

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego 15

Przedmowa 19

Rozdział 1. Wstęp 23

Centralne zagadnienie nowoczesnej myśli ekonomicznej 23

Podziały nowoczesnej teorii ekonomicznej 25

Nasze podejście do historii myśli 25

Socjologia wiedzy — teoria teorii 26

Ekonomiści ortodoksyjni i heterodoksyjni 27

Problemy przedstawiania różnorodności 28

Ekonomia jako profesja 29

Upowszechnianie idei ekonomicznych 30

Kwestie metodologiczne 31

Ekonomia jako sztuka i jako nauka 32

Znaczenie weryfikacji empirycznej 33

Powstanie pozytywizmu logicznego 33

Od pozytywizmu logicznego do falsyfikacjonizmu 34

Od falsyfikacjonizmu do paradygmatów 35

Od paradygmatów do programów badawczych 36

Od programów badawczych do socjologicznych i retorycznych sposobów
podchodzenia do metody 36

Metodologia postretoryczna 37

Wnioski metodologiczne 38

Korzyści ze studiowania historii myśli ekonomicznej 38

Kluczowe pojęcia 40

Pytania do powtórki, dyskusji i badań 40

Proponowane lektury 41

Część I

EKONOMIA PRZEDKLASYCZNA

Rozdział 2. Wczesna przedklasyczna myśl ekonomiczna 45

Kilka szerokich uogólnień 45

Myśl grecka 47

Hezjod i Ksenofont 47

Arystoteles	48
Scholastycy	49
Feudalne podstawy myśli scholastycznej	49
Św. Tomasz z Akwinu	51
Podsumowanie	54
Kluczowe pojęcia	55
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	55
Proponowane lektury	56
Rozdział 3. Merkantyizm, fizjokraci i inni prekursorzy klasycznej myśli ekonomicznej	57
Merkantyizm	58
Każdy człowiek ekonomistą dla samego siebie	58
Władza i bogactwo	58
Bilans handlowy	59
Pieniądz a merkantyizm	60
Współczesna analiza merkantyizmu	61
Dorobek teoretyczny merkantystów	62
Wpływowi prekursorzy myśli klasycznej	63
Thomas Mun	64
William Petty	65
Bernard Mandeville	66
David Hume	68
Richard Cantillon	69
Fizjokraci	71
Prawo natury	72
Wewnętrzna współzależność gospodarki	72
Fizjokratyczna polityka gospodarcza	75
Podsumowanie	76
Kluczowe pojęcia	78
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	78
Proponowane lektury	79

Część II

KLASYCZNA MYŚL EKONOMICZNA, MALTHUS I MARKS

Okres klasyczny (1776–1890)	81
Klasyczna ekonomia polityczna	82
Ekonomia polityczna Marksa	84
Rozdział 4. Adam Smith	87
Adam Smith a ekonomia klasyczna	87
Smith: analiza rynków i wnioski polityczne	89
Kontekstowa polityka gospodarcza	90
Porządek naturalny, harmonia i leseferyzm	91
Funkcjonowanie rynków konkurencyjnych	93
Kapitał i kapitaliści	95
Wpływ Smitha na politykę	96
Natura i przyczyny bogactwa narodów	97
Przyczyny bogactwa narodów	98
Teoria wartości	102
Relacje cen (ceny względne)	103
Znaczenie wartości	104
Smith: trzy teorie względnych cen	105

Teoria podziału	111
Dobrobyt a ogólny poziom cen	114
Podsumowanie	116
Kluczowe pojęcia	118
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	118
Proponowane lektury	119
Rozdział 5. Ricardo i Malthus	120
David Ricardo	120
Teoretyk teoretyka	120
Okres między <i>Bogactwem narodów</i> Smitha i <i>Zasadami</i> Ricardo	120
Malthusa doktryna ludności	121
Teoria ludności jako intelektualna reakcja na problemy epoki	121
Teza o ludności	122
Ricardo: metoda, polityka, zakres ekonomii	125
Metoda Ricardo	125
Ricardo a polityka gospodarcza	125
Zakres ekonomii według Ricardo	126
Model Ricardo	127
Ogólna charakterystyka	127
Aktualny problem: ustawy zbożowe	128
Narzędzia i założenia analityczne	130
Teoria renty gruntowej według Ricardo	131
Malejące przychody	131
Renta od strony produktu	131
Renta od strony kosztu	133
Uogólniony pogląd na koncepcję renty	136
Ricardo: teoria wartości	137
Ricardo: teoria wartości opartej na koszcie pracy	138
Dobra produkowane w warunkach konkurencji	139
Trudności teorii wartości opartej na kosztach pracy	140
Czy Ricardo trzymał się teorii wartości opartej na pracy?	143
Podsumowanie ricardiańskiej teorii wartości	145
Ricardiańska teoria podziału	145
Teoria podziału	145
Podział dochodu w czasie	146
Z powrotem do ustaw zbożowych	148
Przewaga komparatywna	148
Przewaga bezwzględna	149
Przewaga komparatywna	150
Ricardo a sztuka ekonomii	154
Stabilność i wzrost w gospodarce kapitalistycznej	154
Poglądy merkantylistyczne na łączny popyt	155
Poglądy Smitha na łączny popyt	155
Maltuzjańska niedostateczna konsumpcja	156
Prawo Saya	157
Spór wokół bulionizmu, Henry Thornton i teoria pieniądza według Ricardo	158
Bezrobocie technologiczne	159
Keynes o Malthusie i Ricardo	160
Podsumowanie	162
Kluczowe pojęcia	163
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	163

Proponowane lektury	164
Rozdział 6. John Stuart Mill i upadek ekonomii klasycznej	166
Przemiany postricardiańskie	168
Pierwsi krytycy ekonomii klasycznej	168
Zakres i metoda ekonomii	169
Maltuzjańska teoria ludności	171
Doktryna funduszu płac	172
Historyczne zjawisko malejących przychodów	173
Spadek stopy zysków	174
Teoria zysków (procent)	174
Tło myśli ekonomicznej J. S. Milla	175
Podejście Milla do ekonomii	175
Eklektyzm Milla	178
Wpływ Jeremy'ego Benthama	178
Leseferyzm, interwencja czy socjalizm?	179
Odmienny stan zastoju	183
Filozofia społeczna Milla	184
Ekonomia J. S. Milla	184
Rola teorii	184
Mill o analizie kontekstowej	186
Teoria wartości	186
Teoria handlu międzynarodowego	188
J. S. Milla teoria pieniądza i nadwyżka podaży — rewizja prawa Saya	190
Szkoła obiegu pieniężnego i szkoła bankowości	191
Fundusz płac — pokajanie się Milla	192
Podsumowanie	193
Kluczowe pojęcia	195
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	195
Proponowane lektury	195
Rozdział 7. Karol Marks	197
Ogólny pogląd na Marksa	197
Do czego dążył Marks?	197
Intelektualne źródła idei Marksa	198
Teoria historii według Marksa	199
Dialektyka w bliższej perspektywie	201
Socjalizm a komunizm	203
Teorie ekonomiczne Marksa	205
Metodologia Marksa	207
Towary i klasy	207
Marksa teoria wartości opartej na pracy	208
Marksovska algebra	209
Wartość dodatkowa — dygresja	211
Z powrotem do marksowskiej algebry	212
Problemy z marksowską teorią wartości opartej na pracy	212
Wracamy do teorii wartości opartych na koszcie pracy i dysponowaniu pracą	213
Marksovskie rozwiązanie problemu i niektóre jego implikacje	214
Marksovska analiza kapitalizmu	216
Rezerwowa armia bezrobotnych	217
Spadek stopy zysku	219
Pochodzenie kryzysów gospodarczych	222
Cykliczna powtarzalność fluktuacji	224

Kryzysy dysproporcjonalności	224
Spadek stopy zysku a kryzysy gospodarcze	225
Kryzysy gospodarcze: podsumowanie	226
Koncentracja i centralizacja kapitału	226
Postępujące zubożenie proletariatu	228
Podsumowanie	229
Kluczowe pojęcia	230
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	230
Proponowane lektury	231

Część III

NEOKLASYCZNA MYŚL EKONOMICZNA

Rozdział 8. Jevons, Menger i austriackie podstawy analizy marginalnej 235

Powiązania historyczne	236
Poprzednicy analizy marginalnej	237
Jevons, Menger i Walras	238
Czy rewolucja w teorii?	239
Braki klasycznej teorii wartości	240
Co to jest użyteczność?	242
Porównywanie użyteczności	243
Funkcje użyteczności	245
Użyteczność, popyt i wymiana	245
Wartość czynników wytwórczych	246
Ocena Jevonsa i Mengera	247
Klasyczna teoria wartości a powstająca neoklasyczna teoria wartości	249
Austriacy drugiej generacji	250
Friedrich von Wieser	250
Eugen von Böhm-Bawerk	252
Którą drogą pójść? Zmiana zakresu i metody ekonomii	252
Wpływ Jevonsa, Mengera i Walrasa na późniejszych autorów	253
Podsumowanie	254
Kluczowe pojęcia	255
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	255
Proponowane lektury	256

Rozdział 9. Przejście do ekonomii neoklasycznej: rozwinięcie analizy marginalnej 257

Rozwinięcie analizy marginalnej: druga generacja	258
Teoria produktywności krańcowej	260
Wstęp	260
Zasada malejących przychodów	260
Nowe i stare	262
Wyczerpanie produktu	265
Wicksell o wyczerpaniu produktu	268
Etyczne implikacje teorii produktywności krańcowej	269
Produkcyjność krańcowa jako teoria zatrudnienia	271
Krytyka teorii produktywności krańcowej	273
Zyski i procent	274
Teoria zysku	275
Kapitał a teoria procentu	276
Problem procentu	278
Teoria procentu Böhm-Bawerka	280
Fisher o procencie	284

Problem procentu: podsumowanie	286
Podsumowanie	286
Kluczowe pojęcia	287
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	288
Proponowane lektury	289
Rozdział 10. Walras i teoria równowagi ogólnej	290
System równowagi ogólnej Walrasa	290
Czym jest teoria równowagi ogólnej?	290
Wcześni prekursorzy teorii równowagi ogólnej	290
Analiza równowagi cząstkowej i ogólnej	292
Walras — słownie	294
Walras — w równaniach	297
Walras — w retrospektywie	301
Walras — produktywność krańcowa i współzależność wewnętrzna gospodarki	301
Walras i Marshall o metodzie	304
Walras o polityce	305
Vilfredo Pareto	306
Podsumowanie	307
Kluczowe pojęcia	307
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	307
Proponowane lektury	308
Rozdział 11. Alfred Marshall i ekonomia neoklasyczna	309
Prawo Marshalla do ojcostwa neoklasycyzmu	309
Zakres ekonomii	311
Marshall o metodzie	314
Rozumienie złożoności: marshallowska metoda w akcji	317
Problem czasu	318
Marshallowskie przecięcie	319
Marshall o popycie	321
Nadwyżka konsumentów	324
Podatki a dobrobyt	326
Marshall o podaży	327
Marshall o podziale	329
Quasi-renta	330
Stabilna i niestabilna równowaga	333
Fluktuacje gospodarcze, pieniądź i ceny	336
Podsumowanie	338
Kluczowe pojęcia	340
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	340
Proponowane lektury	341
Część IV	
HETERODOKSYJNA MYŚL EKONOMICZNA	
Rola ekonomistów heterodoksyjnych	344
Definiowanie heterodoksji	344
Jak odstępcy od głównego nurtu wpływają na myśl i profesję ekonomiczną	345
Problemy ekonomistów heterodoksyjnych	345
Struktura części IV	346
Rozdział 12. Wczesna krytyka ekonomii neoklasycznej	347
Spór o metodę	348
Starsza szkoła historyczna	349

Młodsza szkoła historyczna	350
Metoda historyczna w Anglii	351
Thorstein Veblen	352
Veblena krytyka teorii ortodoksyjnej	353
Veblena analiza kapitalizmu	356
Dychotomia	358
Klasa próżniacza	359
Stabilność i długookresowe tendencje kapitalizmu	362
Wkład Veblena	364
Wesley Clair Mitchell	365
John R. Commons	369
Idee ekonomiczne Commonsa	372
John A. Hobson	375
Podsumowanie	379
Kluczowe pojęcia	380
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	380
Proponowane lektury	381
Rozdział 13. Austriacy, neoklasycy i socjaliści o socjalizmie i kapitalizmie	382
Definicje kapitalizmu i socjalizmu	383
Początki myśli kapitalistycznej	384
Rozwój socjalistycznej myśli ekonomicznej	386
Wczesne publikacje o socjalizmie	386
Spekulacje wokół socjalizmu	388
Marks, marksiści i teoria socjalistyczna	390
Wielka debata nad socjalizmem teoretycznym	391
Socjalizm a wolność	394
Były Związek Radziecki a alokacja zasobów	396
Teoria marksowska a planowanie	396
Ceny obrachunkowe	397
Koszty alternatywne	397
Planowanie a teoria ekonomii — ocena	398
Schumpeter: człowiek renesansu w XX wieku	399
Podsumowanie	404
Kluczowe pojęcia	404
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	404
Proponowane lektury	405
Rozdział 14. Rozwój nowoczesnej heterodoksyjnej myśli ekonomicznej	406
Radykałowie	407
Dwudziestowieczni ojcowie nowoczesnych radykałów	410
Współczesna ekonomia radykalna	412
Nowocześni instytucjonałisci, quasi-instytucjonałisci i neoinstytucjonałisci	415
Tradycyjni instytucjonałisci — kontynuatorzy Veblena, Mitchella i Commonsa	415
Quasi-instytucjonałisci	417
Joseph A. Schumpeter	417
Gunnar Myrdal	418
John Kenneth Galbraith	422
Neoinstytucjonałisci	428
Postkeynesiści	429
Postkeynesiści brytyjscy	430
Postkeynesiści amerykańscy	431
Reakcja głównego nurtu na postkeynesizm	432

Zwolennicy wyboru publicznego	432
Ekonomia austriacka	433
Ekonomiści eksperymentalni	435
Podsumowanie	437
Kluczowe pojęcia	438
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	439
Proponowane lektury	439

Część V

NAJNOWSZA MYŚL EKONOMICZNA: ROZUMIEĆ TERAŹNIEJSZOŚĆ NA PODSTAWIE PRZESZŁOŚCI

Punkt widzenia autorów	442
Najnowsza myśl ekonomiczna	443
Rozdział 15. Rozwój nowoczesnej teorii mikroekonomicznej	445
Odejsie od ekonomii marshallowskiej	446
Formalistyczna rewolucja w ekonomii	447
Historyczne korzenie nowoczesnej mikroekonomii	447
Paul Samuelson	451
Równowaga i stabilność	452
Formaliści, matematyka i dydaktyka	453
Rewolucja konkurencji monopolistycznej	454
Niejasności stosowania terminu „konkurencja” przez Marshalla	454
Rewolucja, której nie było	456
Dlaczego nie powiodła się rewolucja konkurencji niedoskonałej?	457
Milton Friedman i chicagowskie podejście do mikroekonomii	460
Aktualne tematy nowoczesnej mikroekonomii	462
Rozszerzanie zakresu mikroekonomii	462
Ewolucja technik	463
Postępy w teorii popytu	465
Postępy w ekonomii dobrobytu	470
Problemy we współczesnej mikroekonomii	475
Podsumowanie	477
Kluczowe pojęcia	478
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	478
Proponowane lektury	479
Rozdział 16. Rozwój nowoczesnej myśli makroekonomicznej	480
Historyczni poprzednicy nowoczesnej makroekonomii	481
Ilościowa teoria pieniądza	482
Teoria cyklu koniunkturalnego	484
Makroekonomia neoklasyczna	486
Makroekonomia keynesowska	488
Keynes jako człowiek	488
Kontekstowy charakter <i>Ogólnej teorii</i>	489
Popyt na produkt jako całość	491
Co w rzeczywistości miał na myśli Keynes	497
Kariera keynesowskiego modelu funkcji wydatków, 1940–1960	498
Filozoficzne podejście Keynesa do polityki	500
Od funkcji konsumpcji do analizy <i>IS-LM</i> , 1960–1975	501
Aktualne tematy nowoczesnej makroekonomii	504
Monetaryści	504

Problemy z analizą <i>IS-LM</i>	505
Mikropodstawy makroekonomii	506
Powstanie nowej ekonomii klasycznej	508
Reakcje keynesowskie na nowych klasyków	509
Podsumowanie	512
Kluczowe pojęcia	514
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	514
Proponowane lektury	515
Rozdział 17. Rozwój ekonometrii i metod empirycznych w ekonomii	516
Ekonomia empiryczna	517
Ekonomia matematyczna, statystyka i ekonometria	519
Wczesne prace empiryczne	521
Ekonomia neoklasyczna a analiza empiryczna	521
Jevonsa teoria płam słonecznych	522
Henry L. Moore	523
Krzywa popytu Moore'a i problem identyfikacji	524
Henry Schultz: zmienne niezależne i zależne	529
Makroekonomia i analiza empiryczna	530
Wkład Moore'a do makroekonometrii	530
Wesley C. Mitchell, heterodoksyjny empiryk	531
Mierzenie i gromadzenie danych	533
Kariera ekonometrii	534
E. J. Working i problem identyfikacji	535
Teoria keynesowska a makroekonometria	535
Ragnar Frisch, Jan Tinbergen i rozwój wielkich makromodeli	536
Trygve Haavelmo i rewolucja probabilistyczna w ekonometrii	537
Komisja Cowlesa i metoda Komisji Cowlesa	537
Upadek naukowego autorytetu makroekonometrii	538
Ekonometria bayesowska	541
Podsumowanie	542
Kluczowe pojęcia	544
Pytania do powtórki, dyskusji i badań	544
Proponowane lektury	545

ANEKS DO WYDANIA POLSKIEGO

Janina Godłów-Legiędź

Główny nurt współczesnej ekonomii: od formalizmu do nowego instytucjonalizmu	549
Indeks (Joanna Dzionek-Kozłowska)	576